

A ab arte sunt, in qua est aliqua pars rei, quædam talis, ut à seipso moueat, quædam non: & huius, quædam sic possibilis est, quædam impossibilis: multa namque possibilis quidem à seipso moueri, sed non sic, utputa saltare. Quorūcunque itaque talis materia est, ut lapides, impossibile est sic moueri, nisi ab alio: sic tamen certè est & ignis. Propterea quædam non erunt absque eo, qui habet artem, quædam erunt. Ab iis enim mouebuntur, quæ non habent quidem artem, moueri vero possunt ipsam, aut ab aliis non habentibus artem, aut ex parte. Manifestum autem est ex iis, quæ dicta sunt, & quod quodammodo omnia fiunt ex vniuoco, quem admodum quæ natura sunt, aut ex parte vniuoco, ut domus ex domo, aut ab intellectu: ars enim species est, at ex parte, aut habente aliquam partem, si non secundum accidens fiat. Causa enim faciens prima secundum se, pars: calor enim in motu, calorem in corpore facit. Hic vero aut sanitas est, aut pars, aut sequitur eum aliqua sanitatis pars, aut ipsa sanitas. Quare & dicitur facere, quia illud, quod sequitur, & cui accedit calor, sanitatem efficit. Quare sicut in syllogismis omnium principiū substantia est, (ex ipso enim quid est syllogismi sunt) hic etiam generationes. Similiter se habent & quæ natura constituta sunt. Semen namque facit, sicut ea, quæ ab arte sunt. Habet etenim potestate speciem, & à quo semen est, quodammodo vniuocum, (non enim omnia ita oportet quærere, sicut ex homine homo: etenim mulier ex viro: unde mulus non ex mulo) sed si non læsura fuerit. Quæcumque vero quorum materia potest & à seipso moueri eo motu, quo semen mouerit, à casu, sicut ibi fiunt: quorum autem non, hæc impossibilia sunt aliter fieri, quam ex ipsis. Non autem de substantia solum ostendit ratio non fieri speciem, sed de omnibus primis similiter communis ratio est, utputa quantitate, qualitate, & aliis praedicamentis. Fit enim, utputa ænea sphæra, sed non sphæra, nec æs: & in ære fit. Semper namque oportet præexistere materiam, & speciem. Ita & de quid est, & de qualitate, & quantitate, & aliis praedicamentis similiter. Non enim fit qualitas, sed quale lignum: nec quantitas, sed quantum lignum, aut animal. Cæterum ex his, proptrium substantiaz accipere est,